Бүхы орснуудай пролетаринар, нэгдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган

Ноябриин 3 1942 он ВТОРНИК № 261 (4073)

СЭН 15 МҮНГЭН

Алдар солото Сталинградые хамгаалагшад! Бүхы советскэ арад тантаяа хамтал. Шуһанайнгаа һүүлшын дуһал хүртэр сохилдогты, дайсанай һүрэг алууршадые хайра гаргүйгөөр бута сохигты, гэдэргэнь хаягты, үгы хэгты! Сталинградые героическаар хамгаалагшад мандаг!

(ВКП(б)-гэй ЦК-гэй лозунгнуудһаа).

УЯЛГАТА ТУШААЛГАНУУДАА ОЙРЫН САГТА ДҮҮРГЭХЭ

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол: «...Татяанай ургасые хаһа саг соонь һайнзар хүрялажа абаха ба хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэх гүрэнэй түсэбые гүйцэтгэлгэ хадаа немецко-фашистска булимтаралгадые тургэнөөр үй бута сохижо һалгахын тулада советскэ, партийна ба комсомольско организациннуудай үмэнэ табигдаха сэргэй ажахын шухала удхатай зорилгонуудай нэгэнинь болоно» гэжэ заабан юм.

Партиг ба правительствын эдэ заабринуудые гүйсэдхэжэ, манай республикын аймагуудай, колхозуудай ба МТС-үүдэй партийна ба советскэ организацинууд саг үй уларилай шэргүй хатуу байгаашье һаань хүрялгын хүдэлмэринүүдые ажалтатайгаар ябуулжан байна. Хэдэн мянгаад колхозчинууд өсэхэ сусхые мэдэнгүйгөөр, үдэр һүнтие сэлгэнгүйгөөр унтаха дойроо, эдихэ хоолоо мартан ябажа тарялан дээрээ шэн зорилгойгоор хүдэлмэрилжан байна.

Зарим түрүү колхозуудай болбол тарялахурялгынгаа хажуугаар нэгэн доро гүрэнгөө тушаажа уялганнуудаа, МТС-эй хүдэлмэринь түлөө үгэхэ натуроплатняа дүргэжэ байжан байна. Жэшээлхэдэ Баргажанай аймагта Телятниковой Уринска сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ ба «Большевик» колхозуудай (түрүүлэгшэнэрынь нүхэд Кухоренко ба Степанов) гүрэнгөө тушаажа тарялгаа сүм орууланхэй. Мүн Баргажанай сельсоведэй колхозуудай: Сталинай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Максимов), Кировэй нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Малчанов) ба «Улаан Октябрь» (түрүүлэгшэнь нүхэр Расторгуев) баһал гүрэнтээ тоссоотоо дүүргэнхэй. Гадна Кабинскын, Сэлэнгын, Ярууныи, Закаменай ба бусад аймагуудай хэдэн олон колхозуудай тарялгаа ба натуроплатынгаа түсэбүүдые сүм гүйсэдхөө.

Эдэ бүхы хадаа манай партийна организацинуудай ябуулжан ажалтан хүдэлмэринь аша үрэ ба хүнөө-ажахын бүхы хүдэлмэринүүдые (хурялга, сохилго ба тушаалга) тааалгайгаар зохицуулан тэгшэ ябуулжанайнь аша үрэнь, лүдэлмэрэшнгөө хүсэ ба машина хэбсэгүүдэй шадамар түбөөр табилһанай аша үрэнь мүн.

Гэбэшье, шимэнүүд түрүү колхозуудай даб дээрэ үсөөн ле байна. Манай республикын олонхи колхозуудай тарялгаа муухай гэгшөөр ушажагайруулжа гүрэнгөө ехэхэн үрэнтэй болоһон ба энэгээрээ тарялгатушаалгын бүхы түсэбэй гүйсэдхэлые таһалгуулхын ашуулда оруулахаа байгагай тарялгаа бэшэ тэшэнь хүдалдан үрихэ ябадалнуудые таргалаг байха юм.

Жэшээнь Кяхтын аймагые абаад үзээ. Эндэхи колхозууд гүрэндөө тарялгатушаалгаяа октябриин эхеэр ба бүхэли районы дээрээ ноябриин нэгэндэ дүүргэхэ бүхы арга-боломжонуудтай байгаа. Тоод хэраг дээрэ абаад үзэхэдэ октябриин 25-да түсэбэйнгөө минин 25,6 процент дүүргэсэ юм. Энэ мууха тоо юун дээрэһээ гарваб гэхэдэ, хамагай түрүүн, аймагай партийна организаци ба райком (секретарминь нүхэр Зобов) болбол ургаса хурялгын түрүүшын үдэрнүүдээ эхилжэ тарялгатушаалгын түсэбэй гүйсэдхэлые өөрөө бүтэхэдэ табижархиһан ба гүрэндөө тарялгатушаалгаяа ябадалда хэрэгтэй өндөхэ хүсэн ба бии байгаа бүхы арга-боломжонуудаа өөбөөр ба дуулһан хэрэглэхэ тулай ямаршье хэмжээнүүдые абаагүй байгаа. Мүн гүрэнэйнгөө урдахи уялганнуудые дүүргэхэ ябадалдань зорилжуулан олонитэ колхозчинуудай дунда партийно-политическэ хүдэлмэринь үргэн далайсатайгаар эмхидхээгүй ба тарялгатушаалгые ушаруулагшэд ба тэрээндэ һаяд ушаруулагшадые эрид хатуу харюусалгада хабаадуулдагүй байжан байна. Тиигэжэ энэ аймагта тарялгатушаалгын түсэбые гүйсэдхэхэ тухай олон табые шашадагшье һаа мүртэй юумэ хэгүй байха юм.

Мүн баһа гол тарялан ажалтай аймагуудай болохо Мухэр-Шэбэр, Бичура, Тарбагатай, Заиграйн парторганизацинуудай хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Будаев, Дубровской, Сергеев ба Халеев гэгшэд энэ хэрэгые мүн лэ муулсаг эмхидхэжэн байгаа юм.

Эдэ бүхы лутуу дуулгануудаа энэ гэжөөр заларуулаагүй һаа, тарялгатушаалгаяа ойрын хэдэн хоногто дүүргэгдэгүй һаа эхэ оронойнгоо урда, фронтынгоо урда сохэ гэм хэжэн хэрэг болоно.

Манай орон мүнөө Агуугэхэ Октябрьска социалистическэ революциин 25-дахи ойе үгтажа байна. Энэ агуугэхэ ойгоо советскэ арад болбол Эсэгэ оронoо хамгаалгын дайнай аргын байдалда угтахань. Эсэгэ оронoо хамгаалгын дайнай фронтнуудай дээрэ хатуу шанга ба шуһа адхалгата ехэ байдалгаанууд боложо байна.

Орондоо ба фронтдоо үлэм ехэ тарялгаа хаһа саг соонь үгэхэ энэ хадаа манай бүхы партийна ба советскэ организацинуудай, манай бүхы партийна ба партийна бэшэ большевигүүдэй анха түрүүшын хойшолуулашагүй зорилго болоно.

Ушар тиимэ дээрэһээ мүнөө һаяхэн гүүрэһөн ВКП(б)-гэй Обкомой 11-дэхи пленумэй шийдхэбэринь большевистскэ еһоор дүүргэн тарялгатушаалгаяа ойрын хэлэхэн үдэрнүүд соо дүүргэхэ уялгатайбли.

СССР-тэ һуугаа польско посол господин т. Ромер гэгшэ этигүүлэмжын грамота барюулба

Энэ оной октябриин 31-эй үдэр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр М. И. Калинин болбол өөрынгөө этигүүлэмжын грамотые барюулһан СССР-тэ һуугаа польско республикын онсо бэ бүрин эрхэтэ посол господин Т. Ромер гэгшэтэй уулзаба.

СССР-эй Совнаркомдо

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Соведэй **тогтоохонь:**

Ажалшадай хүсэлэнгые үгтуулан, энэ оной ноябриин 8-ниие хүдэлмэринь үдэр гэжэ тоолохо ба һайндэрлэлгые гансахан нэгэ үдэр ноябриин 7-до үнгаргахэ.

СОВЕТСКЭ ИНФОРМБЮРОҺОО

Октябриин 31-эй үглөөнэй мэдээсэл

Октябриин 30-эй һүнтин туршада манай сэрэгүүд **Сталинградай** оршондо, **Туапсенэй** зүүн-хойгуур ба **Нальчигай** оршондо дайсанда эсэргүү байлдаануудые хэбэ. Бусад фронтнуудаа дээрэ ямаршье хубилалта болоогүй.

Финскэ заливта манай авиаци дайсанай миноносецые шэнгээгээ.

* * *

Сталинградай оршондо манай сэрэгүүд үсэд шанга хамгаалгын байлдаануудые хэбэ. Дайсан болбол нэгэ бэтальон шахуу ябган сэрэгэй хүсөөр ба 8 танкнуудаар заводуудай оршондохи манай позициннуудые атаковалаа. Гитлеровецүүдэй атака тогтоогдобо. Манай броневойщигууд 3 немецкэ танк гэмтээгээ. Ондоо нэгэ участок дээрэ ротын комендирые политическэ частиин тулаар оролгошо нүхэр Преображенский гэгшэ түрүүтэй манай бүлэг боецүүд дайсанай атакые гэдэргэнь сохибо. 8 часай байлдаанда манай боецүүд нэгэ рото гитлеровецүүдые хюдаһан байна.

* * *

Сталинградһаа баруун-хойгуур манай сэрэгүүд эзэлһэн рубежнуудаа бэхижүүлжэ, тагнуул хэбэ. Н-скэ подразделени румынүүдтэй тулалдаха үедөө дайсанай 80 солдат ба офицерые хюдаба. 2 миномет, 4 пулемет, 250 гар гранат булаан абаба. Н-скэ частиин артиллеристнуудаа дайсанай 3 ДЗОТ, 5 блиндаж һандаргажа, нэгэ соо эсэгдэһэн 2 немецкэ танк үгы хэбэ.

* * *

Нальчигай оршондо хатуу шанга байлдаанууд үргэлжэлнөөр. Дайсан болбол 65 танк ба хуягта машинаннуудтай, нэгэ батальон автоматчинуудай хүсөөр авиацияр дэмжэгдэжэ нэгэ һуурин газарые хэдэн дахин атаковалаа. Манай боецүүд гитлеровецүүдэй атакые тогтоон бариба. Тиихэ зуураа 4 хуягта машина ба 18 немецкэ танк үгы хэ. Ондоо нэгэ участок дээрэ Н-скэ часть дайсанай 2 атакые тогтоон баряа. Байлдаанай болбоһон газар дээрэ дайсанай 240 үхэр үлэбэ. Манай артиллериин буулалгаар дайсанай һомо хэрэгсэлтэй 20 автомашина хяа бута сохигдоһон ба тэнцэлэгдэһэн байгаа.

* * *

Туапсенэй зүүн-хойгуур тагнуулнуудые бэдэрэлгэ болоо. Дайсанай тылдэ ябуулгаа хэжэ байһан капитан нүхэр Смирновой команда доро ябаһан булэг боецүүд 60 гитлеровецые хюлажа, нэгэ радиостанци булаан абаба. Г гэдэг һуурин газарта нүхэр Полосовьянай команда доро ябаһан отряд немецкэ буудалгын частиин штабые хяа бута сохёо. Ойрохон зуурала хэм орожо тулалдаха үедөө манай боецүүд хэдэн офицерые үгы хэбэ. Хүнүүдые плендэ абажа, штабной документнуудые булаан абаа.

Баруун-Хойто фронтын нэгэ участок дээрэ немецүүд манай позициннуудта хэдэн атака хэбэ. Н-скэ частиин боецүүд дайсанай атакануудые тогтоон бэряа. Тус участок дээрэ болбоһон байлдаанай эсэстэ 700 шахуу немецкэ солдат ба офицер үгы хагдэһэн байгаа.

* * *

Орловско партизануудай отряд октябриин 2 недельдэ немецко-фашистска эзэмдэгшэдэй түмэр харгын 12 эшелониие хажуу худар халяан унгааба. Тус эшелонуудай халин унахада сэрэгэй 126 вагон, һомо хэрэгсэлтэй 9 вагон, автомашинатай 8 платформо үгы хэгдээ. Орловско партизануудай ондоо нэгэ отряд дайшалгы ябуулганнуудайнгаа 4 удэр соо немецкэ хуягта поезд, автодрезинэ, сэрэгэй техникэ ба эдэб хэрэгсэлнүүдые зөөжэ ябаһан түмэр харгын хэдэн состав гэмтээгдэбэ.

* * *

«Би болбол немецүүдэй галдаһан олон город ба тосхонние хараа һэм. Би хэдэн удэртэ Орел горотто байгааб. Тэндэ урдын һуужа б йһан хүгүүдһээ үсөөхэн хүн үлөө. Немецкэ ба венгерскэ солдатай тус городой ба ойро тойроной деревнинүүдэй зонние тоноһон байна. Зүдэржэ муудашаһан ба үлэсхэлэн эхэнэгүүд һүүдэр шэнги болошоод ябана. Венгерскэ офицер ахалагша лейтенант Банович гэгшэ 15 дэгэл ба даха, 8 час, олон паар гутал, хэдэн ковер ба бусад эдэлгүүдые тоножо абаа. Эдэ бүхы юумэнүүдынь 2 повозкодо арбай гэжэ багтаа һэн» гэжэ венгерскэ бэрилгын батальонһоо Улаан Армиин талала шэлжэн орсоһон солдат Янош М. гэгшэ хөөрөнэ.

* * *

Белорусска 2 партизанска отряд СС-тэнэй һуужа ябаһан поездые хамтынгаа хүсөөр добтолго хэ. Партизануд паровозынь ба хэдэн түрүүшын вагонуудынь тэнцэбэ. Бронебойщигууд ба автоматчигууд бүтэн үлэһэн вагонуудынь буудажа, 100 гаран гитлеровецкэ бандидые хюдан һалгаабэ. Ондоо нэгэ отрядай бүлэг партизануд түмэр харгын хүүрэгэ тэнцэжэ, дайсанай эшелониие хажуу худар халяан унагаагаа. Тус эшелонай халин унахада нэгэ паровоз, сэрэгэй ашаа тээжэ ябаһан 11 вагон хяа бала буулгын байгаа. Тус участогта поездуудай ябалга 3 сүүдхын туршада тасалдаһан байна. Хэдэн үдэр үнгэрэнэй һуулгэр советскэ патриотууд, тарялгашаһаа гитлеровецүүдэй тоноһон овощо ба малнуудые тээгэд Германи худар абаашажа ябаһан составые тэнцэлэ. Тус составай паровоз, 9 вагон ба 2 платформо үгы хагдэбэ.

* * *

«Манай дивизи» «туйлай ехэ гэлтэдэ ороо. Би һаяхан Котельниководэ госпитальдо байгаа һэм. Тэндэ хэлэшэгүй уйдхартай. 300 гаран шархатаһан хуулуд хосоһон хашса соо хэбтэнэ. Харшын хажууда газар дээрэ хэбтэһэн шархатай нэгэ солдат намайе 3 удаба. 4 снайперуулгаанарнеецүүд нүхэд Тюлькин, Волчков, Сырцов, ба гвардеец-старшина Голосов гэгшэд дайсанай хамгаалгын туруу захада ойрохон байһан позициие эзэлжэ, удэрэй турша соо 25 немецкэ солдат ба офицерые алаба.

* * *

Белорусска 2 партизанска отряд СС-тэнэй һуужа ябаһан поездые хамтынгаа хүсөөр добтолго хэ. Партизануд паровозынь ба хэдэн түрүүшын вагонуудынь тэнцэбэ. Бронебойщигууд ба автоматчигууд бүтэн үлэһэн вагонуудынь буудажа, 100 гаран гитлеровецкэ бандидые хюдан һалгаабэ. Ондоо нэгэ отрядай бүлэг партизануд түмэр харгын хүүрэгэ тэнцэжэ, дайсанай эшелониие хажуу худар халяан унагаагаа. Тус эшелонай халин унахада нэгэ паровоз, сэрэгэй ашаа тээжэ ябаһан 11 вагон хяа бала буулгын байгаа. Тус участогта поездуудай ябалга 3 сүүдхын туршада тасалдаһан байна. Хэдэн уд

Сэлэнгын аймаг фронтдо юугээр туналамаб

ТАНГАРИГ БА ЮРӨӨЛ

Ц. ЛЕНХОБОЕВ—Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ

Манай артелиин мунлуу шинираг хүбүүд магтаалта Армиидаа морюходонь Харганаа нютагай һамгад басагад, үбгэд хүгшэд үнэн зүрхэнһөөн нигэжэ тангариг ба юрөөл үгөө һэн:

—Залуу шинираг хатуу зүрхэтэ хүбүүд! хорото муухай, шуна һорогшо шунахай дайсаниие ами наһаа хайрлангүй алан хюлажа, аллар суула гараад баатарнууд болон бусажа ерэхэтнай болтогой гэжэ юрөөнөбди. Өөрынгөө бүлэ, нютаг оронойнгоо нэрэ түрэ бү гутаагты! Таанараа хамаг бүхы юумээр, хамагай түрүүндэ хоол хүнһөөр бүрин хангахын түлөө хүшэ дүлөө хайрлангүй ажаллахабди гэжэ тангариг үгэнэбди.

Хүнлэ хүшэр дайнай хоерлохи жэлээ ябуулагдажа байхадань, Харганаагайхилай халуун зүрхэнһөөн үгэһэн тангариг үнэнтэ дээрээ үлэмжэ һайшаар бөөлүүлэгдэнэ гэжэ сагнэн сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Эсэхэ сусахые мэдэхэгүй эршэтэй шударгуу ажал үргэн далайсатайгаар үлэр һунигүй үргэлжэлэе. Гансал тэрэнэй—табшагай ажалай ашаар алларта Армиидаа, өсэгэ орондоо элеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг ехээр үгэжэ шадаабди. Манай колхоз мяха тоһо, һу үндэгэ, ноосо арһа гэхэ мэтые тушааха гүрэнэй урдахи нангин уялгануудаа үнэн галабта дүүргээд, мүнөө 43 оной авансаар тушаалта хэжэ байна. Аллаг'а Октябриин 25-дахи жэлэй ойдо бэлэг болгон, таряа талха ба овощь хартаабха тушаалгын түсэбые үглөө мүнөө бүрин түлэсхэхэмнай.

Хоол хүнэһөнэй зүйлнүүдые түрэл Армиидаа үшөө өхэр үгэхэ үүргээ эрхимэр бөөлүүлхын түлөө манай колхозниггуд маша ехэ зүдхэсэтэйгөөр, хамсыгаа шуужа хүрмэйгоо һахэн хабатай шангаар ерэлсэһэн бэ тэмсэжэшье байна.

Хэрбээ 1941 ондо 905,5 га тарилга хэһэн һаа, энэ жэлдэ 1.042 гектарта ороһото культурануудай тарилга хээд, үндэр бэлэн ургаса абажа шадаабди. Гүрэнэй урдахи уялгануудые сүм бөөлүүлээд байхадаа, ажалта үдэрнүүдтэ таряа хубааха аргатайбди. Тэрэшэлэн алуу малнай үнгэрөөшэ жэлэйхинһээ нилээд олошоржо мүнөө 4.000 хахад шахуу толгой хүрэбэ.

100 шахам задрюун шамбай хүбүүд армиигаа ошоходонь, эхэнэрнүүд шинжэхы ехэ дүргэ эзэлбэ. Эды ехэ ажал эхэнэрнүүдэй ба үбгэд хүгшэдэй гараар бүтэнэ. Артелиин ажалда абьяастай зүдхэсэтэйгөөр оролсожо аллаг сууда гараһан хүнүүд гэхэдэ: Мани Дашиева, Тогтохо Эрдынеева, Тугжит Жамсаранова, 68-тай үбгэн Бадмацырен Абидуев, 73 наһатай Санжан Дашиев, Бутэл Содномова ба бусад болоно. Арьяатан дайсантай абасалдажа шархатаат ерэһэн Санжажап, Туван, Ринчин гэгшэд фронтовой, дайнай үеын ажалай эрхим үльгэр жэшээнүүдые харуулна.

Октябриин 1 хүртэр 400 гаран ажалта үдэрнүүдые колхозниггуудай дылэнхи хубинь олобо. Энэ хадаа артелиин членүүд урдынхиһаа улам бүтэсэгэйгээр ажаллажа байһаниень баримтална. Мүнөө өдөлөнойн.һөө үшөө ехэ бүтэсэтэйгээр хүдэлмэрилжэ хамаг бүхы юумые хурдаараа шанартайгаар хээ байха юм. Энэ хадаа эдибхи-хүдэлөөнэй үшөө нэгэ баримтань мүн.

Будажаб Банзаракцаев

1932 ондо «Мандагша» колхозоо өдэлхэеэ болиходонь мэнай Будажаб—эдэр залуу шамбай сэсэн хүбүүн тэрэ артелиин түрүүлэгшээр табигдаһан байгаа. Улаан-шьегүй «Мандагшань» үнэхөөрөө мандажа, хүл дээрээ боложо колхозой зэмаар хүгжэн бадарба. Хүтэлбэрилхы эмхизургаануудаг энэ Будажабай эли шэлитэ шадабариие шалгаа харааг байхадаа, үшөө нэгэ өдэлхөө болиһон Ленинэй нэрэмжэтэ артелиин түрүүлэгшээр томилбон юм. Тэрэшье артелиинь тэлхэл абажа, танитдашэгүй болон түргөөр һайжарһан байгаа. Таряа талха элбэгээр ургуулһан ба һүрэг малай тоо толгой олошоруулһанай түлөө энэ артелиинь хүлөө-ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаалаһан ба тэрэнэй түрүүлэгшэ шухэр Банзаракцаев медальнар шагнагдаһан бэлэй.

Һүүлээрынь Харганаа нютагай 3 колхозуудые нэгэдүүлжэ ашаг тус үлэмжэ өхэөр үгэлэг колхоз болгохо большевистскэ даабари үгтэһэн юм. Мүнөө тэрэ Кировэй нэрэмжэтэ артель оломенганай олзотой, элбэг ехэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые эсэгэ орондоо ба Улаан Армиидаа үгэдэг республикын томохон түрүү колхозуудай нагэнинь боложо шадаа.

Үнгэрөөшэ зун ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айком большевик ба бүрхэ ударидагшэ Будажаб Банзаракцаевые хүлжэхэ зуб замаа сложо шададагүй Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшөөр томилбо. Үнгэрһэн 3 һ фронтуд халаа энэ колхозой эрид өдэлэлтын гэршэнь боложо үгөө.

Шалгарһан түрүүлэгшэ Будажаб Банзаракцаев ударидагшэ үргэн ниитэтэй үргэлжэ харилсажа, нягта барисаатай байдаг, зөвабари үгөөт тэрэнэйгээ дүүргэлтые заатагүй шалгадаг, түсэбтэйгөөр ажаллаг.

Бурядай нүүрһэн

Сэлэнгын аймагай территори дээрэ Галуута нуурай дэргэдэ элбэг ехэ шулуун нүүрһэнэй запас бии юм, тэрэ хадаа мүнөө үедэ БМАССР дотор минериальна түлишын гол базань болохо байна. Эндэхи шулуун нүүрһэн болбол хэдэн миллиард тонно гэжэ багсаагдана. Манай республикын арадай ажахын бурьялан хүгжэхэнэй дашарамда гурбадахи табан жэлэй түсэбэй ёһоор 1938 ондо Галуута нуурай дэргэдэхи шулуун нүүрһэ малтаха шэнэ газарта нэгэ хэдэн шахтануд байгуулагдаһан юм.

Галуута нуурай рудник болбол хэдэн олон эмхидэлэй дутуу дунданууд байһан ушарһаа шулуун нүүрһэ малтажа абаха тушаа гүрэнэй түсэбые үни удаан саг соо дүүргэжэ шададаггүй байгаа һэн. Мүнөө үедэ манай коллектив нүүрһэ малтагшадай Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод байхадаа оронойнгоо табиһан зорилгонуудые хүсэд ойлгоод, һайнаар гүйсэдхэжэ байнад.

Жэшээлхэдэ сентябрь һара соо шулуун нүүрһэ малтаха түсэб 105 процент дүүргэгдэһэн байгаа. Теэд мүнөө октябрь һара соошье түсэбэймнай гүйсэдхэл муу бэшэ байна: октябриин 25 болтор бидэнэр түсэбөө 98,5 процент дүүргээд байнабди гэхэ зуура энэ һарын түсэб болбол урда һарынхиһаа 25 процент хүртэр ехэ болгогдоһон байха юм. Энээн дээрэһээ хараад үзэхэдэ манай коллектив өөрынгөө хүдэлмэриие үнэхөөрөө сэрэгэй гуримаар табиһан байна.

2-дохи номерой шахтын шахтернууд шулууи нүүрһэ малтаха түсэбөө богонихон болзор соо үлүүлэн дүүргэжэ шадаһан байна. Сентябрь һара соо тус шахта өөрынгөө түсэбые 100 процент дүүргэбэ. Октябрь соо энэ шахта хүдэлмэриингөө темпые заашье һуладхаагүй. Бүтэсэ ехэтэйгээр ажаллажа байһан хүнүүдые харуулбал зайбойщик Акинфеев, Крипильщик, Куцекон, десятник Цаликов, леведчица Пономарева ба бусад болоно.

Социалистическэ мүрысөөнэй ябасын дундуур 5-дахи номерой шахтын хүдэлмэришэд өөрынгөө хүдэлмэриие нилээд һайжаруулба. Тус шахта болбол шулуун нүүрһэ малтаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ хүсэд аргатай байһан аад, ажалаа муугаар эмхидхэһэн ушарһаа, түсэбөө гүйсэдхэжэ шададаггүй байгаа.

Дурсагдаһан коллективэй дунда инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болбол ажал хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандадаг харюусалгагүй ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ ёһотой. Муугаар хүдэлмэрилжэ байһан дээрэһээ гүпэнэй түсэбые дүүргэхэ ябадалые таһалдуулдаг хүнүүдые дайнай үеын хуулиин ёһоор харюусалгада хабаадуулха хэрэгтэй.

Эхэ орондомнай һүрөөтэй ехэ аюул тохеолдоод байһан мүнөө сагта шулуун нүүрһэ малтаха тушаа парти ба правительствын табиһан зорилгые дүүргэхэ гээшэ манай рудник дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан хүдэлмэришэн бүхэнэй арюун уялга болохо ёһотой. Галуута-нуурай дэргэдэхи шулуун нүүрһэнэй рудник болбол нүүрһэ малталгые хоёр дахин ехэ болгожо республикын ажаүйлэдбэриин предприятинуудые хүсэд хангаһанай эсэстэ ондоо тээһээ шулуун нүүрһэ асарха ябадалһаа арсаха болоно. Гэхэ зуура шэнээр байгуулагдаһан энэ руднигай бүхы ажал хүдэлмэридэнь республикын правительственнэ организацинууд ба ВКП(б)-гэй Обком энээнһээ хойшо туһаламжа үзүүлжэ байха бэзэ гэжэ сохом найдагдана.

Г. Калинин—Галуута—нуурай Рудоуправленийн начальник

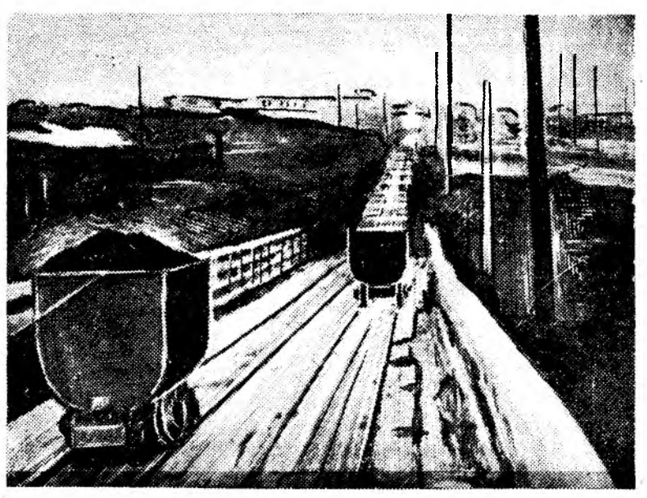

ЗОРИГ ЗҮДХЭСЭ

Ц. ЛХАМАЖАПОВ—Сталинай нэрэмжэшэ колхозой түрүүлэгшэ

Арба гаран жэлэй турша соо артельнай хүгжэлтэ оложо, олон миллион олзо доход үгэдэг болобо. Колхозоймнай хүгжэн һалбарһан, һүрэг малаг оломенгаар үсэһэн, таряалангай талмайн олзо зуун гектараар ургэдэһэн, ажабайдалаа баларуулһан ябадалнууд дээрэ өөрынгөө үнэн сэхэ олон жэлэй ороносото ажалай үрэ түһые манай колхозниггуд мэдэн харана. Һүүлэй жэлнүүдтэ колхознай хүрдааар дэбжэн бэяжана. Манай артелиин саашанхи хүгжэлтын шэнэ шата дээрэ шунахай фашистнуд эрхэ сүлөөтэ эсэгэ орондомнай лобтолоо һэн.

Улаан Армиида өлгэр шинираг олон хүбүүд ошоһоншье һаань, манай артель доходоогүй, урданайхиһаа ехэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые эсэгэ орондоо үгэжэ байнабди. Мүнөө колхозой хүшэ хүлэмэриие хүүхэд басагад, һамгад үбгэд хэжэ, дайнай үеын бэрхэшэлые дабан дидлэжэ байнад. Манай артель олон һалбарита ажалые адли тэгшээр хүгжөөнэ. Энэ статья соо олзо ехэтэ огородой тарилга түхэй толорхойтоор хэлэе.

Урдань энэхи бурнадууд «овощь тэешэ ашта шэмтэгүй юм» гэжэ хэлээд, тарилга хэдэггүй бэлэй. Мүнөө манай колхозниггуд огородой тарилгые үргэнөөр хэжэ, тэрэ хадаа олзотой һалбэрн мүн гэжэ мэдэлэг болонхой. Артелиимнай олзо доходой хахаһаа ехэнхинь огороһоо ороно. Нөөдөлдо жэлдэ 26.36 гектарта огород тарижа, тэрээнһээн 2.199 центнер овощь ба хартаабха ургуулжа абаһан бэлэйбди. Тэрэнэй ехэнхинь гүрэнөө тушаагаһан юм. Үнгэрөөшэ жэл аяар 790.000 түхэригэй олзо огороһоо олдобо.

Энэ жэлэй 800.000 гаран түхэригэй олзо абтаха юм. Тиимэ ушарһаа огородой ажалые гаашалань үшөө дэлгэрүүлхэ ябадалда артелиин правлени болоод партийна организацда шухала анхарал хандуулна. Тиимэһээ энэ олзо доходто ажал дээрэ үбгэд хүгшэд маша ехэ элбэгитэйгээр хура бороон соогуур аяма халуунда абьяастай шангаар ажаллана.

—Минии эли шэлеэ уялуулхэ, үнэншэ сэхээ гэршэлхэ ажалнй эчэл гээшэ даа,—гэжэ хэлээд үгэлһэн хүгшэн Мани-Дагин Цыденова огород гэрэ үнгэрөөшэ хабаа өөрынгөө дурадар ерээ һөн. Иигэжэ ажаллажа байгаа хүгшэд үбгэд маманайда олон. Хүшэ хүлөөе хайрлангүй хабархажа шангаар халуун бүгшэм сагта ажаллаад, тэрэнэйгээ үрые харахадаа манай колхозниггуд үнэн зүрхэнһөөн бэлэрлана.

Хэрбээ энэ жэлдэ 39 гектар огород тарилаан һаа, ерэхэ жэлдэ тарилгын талмайе үргэлхэжэ 50 шахуу гектарай тарилга хэхые түсэблэнэбди.

Элбэг ехэ ургаса абаха гэшэ өөрынгөө артелиие бүхэжүүлхэ, арьяатан дайсантай ами бөөн хайрлангүй тэмсэжэ байгаа эхалгүнэр, баатарлиг боецүүдэ барламаар тэжээхэ садхалаан байлгаха гэһэн үгэ мүн гэжэ колхозно таряашад ойлгоно. Тиимэл хадань манай огороднигууд агротехникын заабариие наринаар бөөлүүлхын түлөө шармайн тэмсэнэд. Тиимэл хадань огород дээрэ ажаллажа байһан хүн хүвлэ бэрхэшэлэй ушар шалгагаанние мэдэжэ, хоёр-гурбанай түлөө хурдаараа ажаллана. Доржи Найлановай ба овощевод Михаил Дуньлентин гэгшэдэй ударидалта доро ажаллалат 22 хүнүүд харюусалгата үүргээ хүндэтэйгөөр гүйсэдхэнэ.

Галуута-нуурай загаһашадай заводой директор Шелковников.

Галуута-нуурай загаһашад

Дайсаниие дарахын тулада фронтдо ба орондоо элеэ хоолой зүйлнүүдые шадаал һаа ехэ р үгэхэ гэһэн зорилго табиһан Галуута-нуурай гүрэнэй загаһанай заводой хүдэлмэришэд болбол энэ оной июль һарада загаһашадай хоорондо республикан ка социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай Бурят-Монголой бүхы загаһашадта уряалтайгаар хандаһан байгаа. Тэдэнэр хадаа загаһа бариха түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ зорилго табихын хажуугаар өөһэд дээрээ иимэ уялгануудые даажа абаһан байна гэбэл:

Манай завод загаһа барилгын жэлэй программые Сталинска Конституциин үдэр хүртэр дүүргэхэ гэһэн байгаа. Теэд мүнөө манайхин өөһэдэ гөө уялгануудые ямараар дүүргэжэ байнаб? Мүнөө жэлэй загаһа бариха түсэбөө октябриин 10 хүртэр 100,2 процент дүүргээбди. Энэ хадаа недондо үды хирэдэ байһантай жэшээлбэл 275 процент болоно.

Фронтовой бригадануудай ажалынь стахановска хүдэлмэриин эрхим жэшээнүүдые харуулна. Нүхэр Санжановай бригада болбол 1942 ондо 575 центнер загаһа бариха түсэбтэй байһан аад, октябриин 20 хүртэр 800 центнер загаһа барижа тушааһан гү, али жэлэйнгэй түсэбые 139 процент дүүргэһэн байха юм.

Гословой зүгһөө нүхэр Бадмаев ба Тушиновай бригадануд загаһа барилгын жэлэй түсэбые 90 процент дүүргээд ябана. Мүн тэрэшэлэн Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой бригада һайнаар хүдэлмэрилжэ жэлэйнгээ түсэбые 107,7 процент дүүргэбэ.

Гэбэшье, энээнэй хажуугаар нилээд олон колхозуудай табиһан загаһашадай бригадануд мүнөө хүртэр хойно хожомдожо загаһа бар ха түсэбөө гүйсэдхэхэ ябадалые хойшо татажа байнад.

Жэшээлхэдэ, Үбэр-Зөөхэйн сомоной „Ленинский путь“ колхозһоо ерэһэн нүхэр Шайдаровай бригада 75 центнер загаһа бариха түсэбтэй байһан аад, ороһодоо 3 центнер барааг байна. Мүн тэрэшэлэн „Авангард“ артелиин загаһашадай бригада (бригадирынь нүхэр Рябов) шэнэ жэл гараһанһаа хойшо мүнөө хүртэр оройдоо нэгэ центнер загаһа бариһан байха юм. „Социализм“ колхозой правлени 34 центнөр загаһа бариһан аад, тэрээнһээ 8 центнерынь үрижэ гүрэндэ харша ааша гаргаһан байна.

Яахадаа иимэ байдал тохеолдоһон байнаб гэхэдэ: дурсагдаһан колхозуудай түрүүлэгшэнэр дайнай үеын байдалда загаһа барилга гээшэ али тухай шухала удхатай байһыень ойлгоодүй, тиимэһээ загаһа барилгын түсэбые дүүргэхынь түлөө колхозниггуудай эдибхи хэшээлые бадаруулжа шадаагүй байна гээшэ.

Сэлэнгэ

Үргэн уужам, үнэр һайхан Сэлэнгэ,
Үе залгаа тэнюун ехэ хүсэншни
Үер ашнги эбхэрэн эршэдэн гаранан,
Үржэл түгэс үрэ дүнгөө дэлгэнэл.
Үглөө эртээр яража ажалдаа гаража
Улуу шангаар үдэр дуулһаса хүдэлөөшэ
Үдэшэ болоходо эзрсэг гартаа барижа
Үльмы дулаан нооһон оймһо өөошо
Уран нарин улаан басагадьшни магтанам,
Улаан наранаар урилдан байжа ургана;
Уурэг шара үүрэй толгодо үзэнэм,
Унама хабхар һүниин сууряанда харанам.
Үнэр нанаяа залуу болгон ябааша
Үбгэд хүгшэд—буурал толгойтондошни дохионом,
Үрдилдэн урилдан хабэтай шангаар ажаллааша
Үхи хүбүүд—эдкр боецүүдыешни уринам

Ц. ГАЛ.

Дайсаниие дарахын тулада дабхар шангаар ажаллаха ёһотойбди

Хохимой муухай хархис дайсан хороо сэдьхэлтэйгээр хулгай добтолго хэхэдэнь, манай уужам ба үргэн тэнюун орон нютагай олон миллион арад түмэн эсэгэ ороноо, энхэ жаргаланта байдалаа, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ бадаралтые хамгаалхын түлөө хатуу шанга тэмсэлдэ хаи оролсоһон бэлэй.

«Аралай бүхы хүсые—дайсаниие бута сохихо ябадалда зорюулгя!» гэжэ сэсэн мэргэн Сталин багшын урналхадань манай арад ниитэ маша ехэ элбэхитэйгээр угтажа абаад, дайнай ёһоор дабхар шангаар ажаллажа захалаг һэн. Тэрэ түүхэтэ сагһаа хойшо 16 һара үнгэрбэ.

Сэлэнгын аймаг бэлбол Буряат-Монголой мал ажалта томохон аймагуудай нэгэниинь болохо байна. Тиимэ дээрэһээ тон харюусалгатай үүргэнүүд сэлэнгын малшадай үмэнэ табигдаһаниинь мэдээжэ. Фермэ ба гууртэнүүдэй ажалшад тэрэниие ойлгожо, атар тарган адуу малай тоо толгой олошоруулхын, тэрэнһээ нэмэлтэ ехэ продукт абахын түлөө шармайн тэмсэһэн ба тэмсэжэшье байна. Тэрэнэй гэршэ болгон толорхой баримтануудые харааг үзээ. Һүрэг малай тоо толгой 1941 оной хитой жэшээлбэл эгсэ 17 проц. нэмэбэ. Нарай малнуудай хорохо ябадал хоёр хүбэ хаһагдаба. Ниитын малые хамаагүйгөөр үрэн хороохо ябадалда эрид хатуу тэмсэлнүүдые ябуулжа эсэс табигдаба. Мал ажалые хүгжөөхэ энэ жэлэй түсэб эбэртэ малай талаар октябриин 1-тэ 97 проц., хони ямаадай талаар—96,4 проц., нохайнай талаар—95,8 проц., адуу моридой талаар—105 проц. дүүргэгдээд байна. Хэрбээ недондо жэл нобшо муушаар хүдэлжэ, республика дотор эгэзэн һүүлэ шэрэгдэжэ ябаһан һаа, энэ жэлдэ Сэлэнгын аймаг малажалай талаар түрүүлжэ ябагшадай зэргэдэ орожо шадаа. Энэ амжалта өөрөө ерэгүй. Тэрэниие туйлахын түлөө залуу ба хүтшэн малшад бүгдөөрөө оролсоһон байна юм. Тайн сэрэгэй үеэ фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй тоо хороо, малынь олошорбо. Теэд адуу малай харуулһалга эрид һайжарһан, олоо сагай байдалай гүнзэгы удхашанарые малшадай ойлгоһон ябадалнууд удха-түгэс ажалгй амжалтые шидхэбэ гээшэ. Тельманэй, Молотовой (Тамча) нэрэмжэтэ, «Социализм», «Улаан-Уэнгэ» «III Интернационал» ба бусад хэлэн колхозуудмалажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые түйсэдхэхэтэй хамта мяха, тоһо, һу, үндэгэ, арһа, ноосо, сыр, брынзэ тушаалга түсэбөө үүм дүүргээд байна. Дайн сэрэгэй дабхар шанга ажал хаваа шаламар бэрхэ хүнүүдые шалгаг түрүүлбэ. Тогочиева, Буянтуева, Цыбиева, Булаева, Долгор Жалсанова, Ханда Базарова гэгшэдтэ адли табшагай малшад аймаг дотор олон. Түйлалтадаа тогтонгүй социалистическэ малажалые саашадань хүгжөөхэ гээшэ шухала зорилго мүн. Энэ жэлдэ үнгэрөөшэ жэлэйхинһээ 1½ хүбэ ехэ үбэ тэжээл үрин дулаан сагта бэлэхинһээ гална хото байранууд хүсэд һайнаар дулаалагдаһан ба заһагдаба.

Дайнай үеэ таряалантай талмай 21 проц. үргэдхэгдэбэ. Энээнтэй хамта ороһо таряа түгэндөө нилээд ехэр һушаадаг болонхой. Хүсөө зангидажа хүдэлдэнэй ашаар нелонноойхиһоо баян ургаса хуряажа, мүнөө 3-дахи категорээр таряан тушаагдажа байна. Илалтые ойртуулха зорилгоор Сталинай, Молотовой, Тельманэй, Сталинай (Юрөө) Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудыг пэлдэг сэбэр таряапа түсэбэй ёһоор сүм тушааба. Улаан Армиин боецүүдые садхалаш ба дулаан ябуулхын түлөө трактористь, комбайнернууд, таряалангай бригадынхид тон ехэ эршэтэйгээр ажаллаһан ба тэрэнь саашалаашье шэнэ хүсэтэйгөөр ургэлжэлэ байһаниинь этигэлтэй.

Сэлэнгын аймагай ажалшад дайсаниие дарахын тулада хэрэгтэй бүхы зүйлнүүдые бүтэсэн гаргахын түлөө бүхы хүсэ ба шадабаряа үгэхын хамта өөрынгөө дураар үнэн зүрхэнһөөн дулаан хубсаһа ба бусад шухала зүйлнүүдые баатарлиг боецүүдтөө бэлэглэн хүргэнэ. Дайнай үеэ олон мянган лэгэл, гутал малгай, бээлэй, ойлгоо гэхэ мэтын дулаан хубсаһанууд эльгээгдэбэ. Гална олон тонно үндэгэ тоһо мяха г. м. амтатай бэлэгүдые ахадүүнэртээ хүргэһэн байха юм.

Колхозно таряашадай түхеержэ бэлдэһэн туйлай ехэ хоол хүнэһэнэй зүйлнүүд баруун тээшэ—хатуу шанга байлгаан боложо байһан газар—фронт тээшэ таһалдалгүйгөөр эшелон эшелоноор эльгээгдэжэ байна. Энэ хэрэг дээрэ түмэрзамай 5-дахи отделениин хүдэлмэришэд ба хүтэлбэрилэгшэд үшөө эршэтэйгээр ажаллаа. Галуута нуурай шахта гүрэнэй завод ба аймагай бусад үйлэдбэриин эмхидургаануд эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үеэ эмхитэйгээр ажаллаашье һаа, өөрынгөө амжалтануудые үсхэбэрилхэ аргатай ба ёһотойшье байна. Хамаг бүхы юумээ, хамаг бүхы хүсэеэ хара муухай хорото дайсаниие дүлаан алаха ябаладаа хуу элгүүлхэ зорюулха уялгатайбди.

Нүхэд Сэлэнгынхид! Түйлалта дээрээ тогтонгүй, саашаа шэнэ амжалтануудай түлөө шэн зоритойгоор тэмсэгты!

Д. ЛУБСАНОВ. Д. ЭРДЫНЕЕВ.

г. Улан-Удэ, 31/X-42 он.

Үбгэн патриодой үгэ

—Би Октябрьска революциин урда тээ кулагуудай хүдэлмэри унатарга хэжэ байбашье һаа, юумээр ходол дутажа байдаг бэлэйб. Мүнөө намайе буурал толгойтой үбгэн гэжэ угаа ехээр хүндэлнэ. Эхэ орондомнай гитлеровскэ бузарнуудай мэхэтэ муухайгаар добтолоод байхада би хүдэлмэри хэнгүй һуужа шадаха гээшэ сэлби,—гэжэ Загастайн сомоной, Молотовой нэрэмжэтэ артелиин член 82 наһатай үбгэн Астафий Христофорович Степанов хөөрэнэ.

Астафий Христофорович бэшэг мэдэхэгүй байбашье һаа, патриотуудай уялга тухайда үзэгшэлэн мэдэдэг байха юм.

Үбгэн Степанов саашань иигэжэ мэдүүлнэ: «Фронт ба ороноо бүхы зүйлэй продуктнуудаар хангалга болбол илалта туйлаха хэрэгтэ тон шухала гэжэ колхозник бүхэн ойлгохо ёһотой. Манай колхоз үрэнэ тарилгаа дүүргэһэн ба МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натуротүлэбэриин һүүлшын ашаае октябриин 14-дэ абаашажа тушааба. Мүн мүнгэн түлэбэриие, ноосо, һу тушаалгаа дүүргээбди. Гална 1943 оной авансаар нилээд ехэ мяха мүнөө тушаагданхай.

Үбгэн энэ патриот эсэхэ сусахые мэдэнтүйгөөр хүдэлмэрилхэ зуураа артелиингээ амжалта тухайда шэнэжэ урматайгаар хөөрэнэ.

Б. АЮШИН.

Харюусалгата редакторай орлогшо Ц. ГАЛСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны: отв. редактора—3-44; зам. редактора—3-44 (2 зв.); секретариата и отделов партийной жизни—3-23; отделов сельскохозяйственного и писем—7-55; отдела пром. и транспорта—5-07.

Н-3109

Типография государственного газетного издательства при СНК БМАССР.